

Η πρώτη αιτία αρρώστιας και θανάτου στον κόσμο είναι η φτώχεια. Φτωχοί άνθρωποι σε φτωχές ή πλούσιες χώρες δεν έχουν τους απαραίτητους πόρους για να ζουν και να εργάζονται σε συνθήκες που να προστατεύουν και να προάγουν την υγεία τους. Η κακή διατροφή, οι υποβαθμισμένες συνθήκες κατοικίας, η ανενεργία, οι ελλείψεις σε αναγκαίες ιατρονοσηλευτικές υπηρεσίες και σε φάρμακα, αποτελούν σημαντικές απειλές για τη σωματική και ψυχική υγεία.

Εκτός, όμως, από τις φτωχές χώρες του πλανήτη, τις επιπτώσεις της φτώχειας τις βίωσαν με δραματικό τρόπο και αναπτυσσόμενες χώρες που βρέθηκαν στη δίνη οικονομικής κρίσης. Σε ορισμένες μάλιστα από αυτές, όπως είναι οι χώρες της ανατολικής Ευρώπης στις αρχές της δεκαετίας του 1990, όταν κατέρρευσε η Σοβιετική Ένωση, το προσδόκιμο ζωής μειώθηκε κατά τέσσερα ή πέντε χρόνια.

Στην Ελλάδα, παρά τη μεγάλη διάρκεια της πρόσφατης οικονομικής κρίσης και τις σημαντικές απώλειες, (της τάξης του 25%) του εθνικού και του οικογενειακού εισοδήματος, οι δείκτες υγείας παρουσίασαν επιδείνωση (κυρίως της ψυχικής υγείας), αλλά το προσδόκιμο ζωής δεν μειώθηκε. Υπήρξαν, όμως, επιπλέον θάνατοι λόγω οικονομικής κρίσης, περισσότερες ψυχικές διαταραχές, περισσότερα λοιμώδη νοσήματα, περισσότερα χρόνια νοσήματα.

Εκτός από την άμεση επίδραση της φτώχειας στην αύξηση της θνησιμότητας και της νοσηρότητας, αρνητικό ρόλο διαδραμάτισε και η ανεπάρκεια του Εθνικού Συστήματος Υγείας, λόγω υποχρηματοδότησης και υποστελέχωσης στα χρόνια της κρίσης, καθώς και οι σημαντικές περικοπές στη δημόσια φαρμακευτική

δαπάνη, οι οποίες δημιούργησαν σημαντικά εμπόδια πρόσβασης στα αναγκαία φάρμακα, ιδιαίτερα για τα οικονομικά ασθενέστερα στρώματα.

Όλα αυτά τα φαινόμενα αποτέλεσαν αντικείμενο μελέτης από έγκριτους Έλληνες και ξένους συναδέλφους, ενώ εγχώριοι και διεθνείς οργανισμοί κατέγραφαν ανελλιπώς, σε όλη την περίοδο της κρίσης, την εξέλιξη των δεικτών υγείας και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Το υλικό αυτών των μελετών και καταγραφών αποτέλεσε την πηγή για τη συνοπτική παρουσίαση και αξιολόγηση των επιπτώσεων της κρίσης στην υγεία, στις υπηρεσίες υγείας και στο φάρμακο που επιχειρεί η παρούσα τριλογία με τον γενικό τίτλο «Στα χρόνια των μνημονίων». Εκτός, όμως, από την ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, κάθε ένα από τα βιβλία της τριλογίας περιλαμβάνει τα αποτελέσματα των πανελλαδικών ερευνών υγείας Hellas Health, που πραγματοποιούμε στο Ινστιτούτο Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής (ΙΚΠΙ) από το 2006, καθώς και κείμενά μου δημοσιευμένα στον ημερήσιο και περιοδικό Τύπο.

Ειδικότερα σε ό,τι αφορά το φάρμακο, πολύτιμες πηγές πληροφοριών αποτέλεσαν οι ετήσιες σχετικές εκθέσεις του ΙΟΒΕ, αλλά και η πλούσια εμπειρία που αποκόμισα ως πρόεδρος του ΕΟΦ την περίοδο 2010-2013. Χρήσιμα στοιχεία και ενδιαφέρουσες επιστημονικές περιλαμβάνονται επίσης στα πρακτικά της Διακομματικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής του Εθνικού Κοινοβουλίου για τη χάραξη μακροπρόθεσμης εθνικής στρατηγικής για το φάρμακο, στην οποία κατέθεσαν αρμόδια πολιτικά πρόσωπα, εκπρόσωποι θεσμικών φορέων και ειδικοί επιστήμονες. Εκτός όμως από την αξιοποίηση όλων αυτών των σημαντικών πηγών, στη παρούσα έκδοση συνέβαλε σημαντικά, με τις χρήσιμες υποδείξεις του και την παροχή επιπρόσθετων στοιχείων, ο Μάρκος Ολλανδέζος, επιστημονικός διευθυντής της Πανελληνίας Ένωσης Φαρμακοβιομηχανίας, καθώς και η αγαπητή συνερ-

γάτης μου Ιωάννα Τούπου (στην οργάνωση του υλικού και τη σύνταξη της βιβλιογραφίας), τους οποίους και ευχαριστώ θερμά.

Επίσης, θερμές ευχαριστίες οφείλω στον καλό φίλο Ανδρέα Παππά, για την όπως πάντα εξαιρετη επιμέλεια του κειμένου, και στον εκδότη Πέτρο Παπασαραντόπουλο, για την άμεση ανταπόκριση του, το αμέριστο ενδιαφέρον του και την άψογη έκδοση του βιβλίου.

Γιάννης Τούντας
Νοέμβριος 2019